

Warszawa, 10.10.2006 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-539667-XI/06/AN

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pani Anna Kalata
Minister
Pracy i Polityki Społecznej
Warszawa

W ostatnim czasie napłynęły do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich sygnały o utracie prawa do zaliczki alimentacyjnej w sytuacji, gdy przewlekłość postępowania sądowego o rozwód lub separację nie została zawinione przez stronę postępowania.

Ustawa o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych (Dz. U. z 2005 r., Nr 86, poz. 732 ze zm.) określa zasady przyznawania zaliczek alimentacyjnych dla osób samotnie wychowujących dzieci, uprawnionych do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, którego egzekucja jest bezskuteczna. Art. 29 ust. 1 ustawy stanowi natomiast, że osoba uprawniona do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, którego egzekucja jest bezskuteczna, wychowywana przez osobę pozostającą w związku małżeńskim, nabywa prawo do zaliczki, przez okres jednego roku, jeżeli osoba pozostająca w związku małżeńskim złożyła do sądu pozew o rozwód albo separację i spełnione są pozostałe warunki określone w ustawie, W przypadku, o którym mowa w ust. 1, do składu rodziny nie wlicza się małżonka zobowiązanego przez sąd do alimentacji (ust. 2).

Wyżej wymieniony artykuł został wprowadzony poprawką Senatu (uchwała Senatu z dn. 04.04.2005 r.) i miał na celu „zapewnienie możliwości otrzymywania

zaliczki alimentacyjnej w przypadku przewlekłości postępowania sądowego o rozwód albo separację" (uzasadnienie poprawki Senatu).

Celem ustawy o postępowaniu wobec dłużników (...) jest okresowe wsparcie osoby, która nie może wyegzekwować należnych dziecku świadczeń alimentacyjnych, a w przypadku osoby uczącej się także wsparcia rodziców. Uzyskanie przez rodzica pozostającego w związku małżeńskim zaliczki alimentacyjnej zostało uzależnione od złożenia do sądu pozwu o rozwód lub separację a także ograniczone czasowo - do jednego roku.

Ograniczenie czasowe wynikające z art. 29 zapobiega niewątpliwie nieuzasadnionemu, celowemu przedłużaniu przez strony postępowań sądowych w sprawach o rozwód i separację, choć nie uwzględnia przedłużających się postępowań niezawinionych przez strony.

Pragnę zwrócić uwagę, że nadmiernie przedłużające się postępowania w sądach były m. in. przyczyną uchwalenia przez Sejm ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. z 2004 r. Nr 179, poz. 1843). Ustawa daje możliwość stronie, która uważa, że prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu, wniesienia skargi do organu nadrzędnego. Skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, wnosi się w toku postępowania w sprawie (art. 5 ust. 1 ww. ustawy). Tak więc strona ma możliwość „udowodnienia”, że przewlekłość postępowania sądowego o rozwód lub separację nie została zawiniona przez stronę

Dodać należy, że alimenty mają na celu zapewnienie uprawnionemu bieżących środków utrzymania. Rozwiązanie takie wynika z rozumienia obowiązku alimentacyjnego, który określa stosunki alimentacyjne, a zatem nie tylko obowiązki, ale i określone prawa do alimentów. Pojęcie zatem „alimenty” należy rozumieć ściśle tzn. jako dostarczanie środków utrzymania niezbędnych do zaspokajania normalnych, bieżących potrzeb konsumpcyjnych uprawnionego (art. 128 k.r.o.). Także Sąd

Najwyższy podkreślił, że swoistą cechą obowiązku alimentacyjnego jest to, iż obowiązek ten ma na celu zaspokajanie bieżących potrzeb osoby uprawnionej (uzasadnienie uchwały z dnia 10 maja 1977 r., III CZP 27/77, OSN CP 1977, nr 12, poz.231).

Zapobieganie celowemu przedłużaniu przez strony postępowań sądowych w sprawach o rozwód i separację w celu nabycia prawa do zaliczki alimentacyjnej w mojej opinii jest uzasadnione. Jednakże pozbawienie zaliczki alimentacyjnej, w sytuacji gdy przewlekłość postępowania sądowego w tych sprawach nie została zawiniona przez stronę, jest nieuprawnione,

W związku z powyższym, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz.147) zwracam się do Pani Minister o zajęcie stanowiska.

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

/-/ Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich